

церкви через ересь або згіршаюче життя могли робити собі іпни з церкви, рукопокладаючи для неї даліше священників та єпископів. Сам факт, що в правилі найшло місце застереження, що нового єпископа мусять рукопокласти бодай два інші єпископи, каже догадуватися, що мусіли бути відомі випадки, що тільки один єпископ тишком-нишком рукопокладав іншого єпископа. Так само невиключені є випадки, коли число вірних, які збиралися для рукоположення нового єпископа, бувало неоправдано мале. Аби такі ненормальності оминуть, настановили святі отці правило про рукоположення.

Та се не є небувала річ, що плян придуманий в найкращій цілі вмють лихі люди так повернути, що можна його ужити для найпоганіших цілей. Таке сталося й з правилом про рукоположення нових єпископів. Ціль правила була недопустити до надужиття. Ціль його була недопустити до того, щоби єпископами ставали люди невідповідні, негідні. Та в практиці вийшло так, що якраз се правило стало дорогою до усистематизовання надужиття. Через не-го стало можливим не тільки допускати, але й постійно держати на становищах єпископів якраз людей негідних, невідповідних. Система рукопокладання doprowadила до витворення машини для поневолення самої церкви. Через сю систему церква стала орудієм самолюбних, честилюбних і владолюбних одиниць. Ся система виродила в західній церкві папізм, у східній церкві дала спромогу світським царям уживати церкву для своїх політичних цілей. Через сю систему вдавалося лихим людям поневолювати цілі народи при помочи релігії.

Добре є відомий недавній випадок з історії української православної церкви. Революція 1917 р. застала на Україні самих московських, або зовсім обмосковчених єпископів. Скинувши з себе ярмо царату і рішившись жити самостійно, український народ побачив, що всеж таки на одній ділянці життя, найважливішій з усіх, на релігійній ділянці він є абсолютно зв'язаний Москалями. Український народ забажав освободитись з московської неволи на церковнім полі. Якби в московських єпископів був правдивий християнський дух, вони булиб сказали: „По правді ми є чужі між вами і нічого нам між вами робити. Не хочете нас, виберіть собі зміж себе кандидатів на єпископів, ми вам їх рукоположимо і вернемо назад у свою Московщину”. Та вони сего не сказали. Вони виступали як найостріше не тільки проти змагань українського народу мати вплив на свою церкву, але й проти його змагань мати свою державу. Московські єпископи на Україні показалися найзавзятішими ворогами України і найзавзятішими оборонцями „єдиної неділимої” Росії. Через те на Україні побіч руху за самостійною українською державою повстав рух за автокефальною (самостійною) українською православною церквою, за такою самою правильною церквою, яку мають другі православні народи, Греки, Румуни, Сербі і т. д. Українське духовенство спочувало сему рухові. Бажання автокефалії було однодушне в цілого українського народу. Через се й скликано все-український церковний собор. На собор зіхалось українське духовенство, зіхалися представники церковних громад. Москалі-єпископи не приїхали. Собор рішив подякувати московським єпископам за їх службу і єпископські катедри заповнити єпископами-Українцями. Вибрано кандидатів на єпископів. Представлено кандидатів екзархови московської церкви на Україні, митрополитови Михайлови в Києві, до рукоположення. Він відмовився їх рукоположити. З якої причини? Чи тому, що вони були негідні, грішні люди, якісь еретики? Ні, не тому, тільки тому, що вони були національно свідомі Українці. За кваліфікацію для того, чи тось може бути єпископом, представник московського патріарха вважав не те, чи кандидат на єпископа є добрий християнин і має потрібну здібність, — тоб то дар Святого Духа, тільки те, чи він Москаль, чи ні, який його погляд на національну справу. Коли підходить нині щось під імя ересі, то годі було придумати більшу ересь над таке викривлення Христової науки, як те, що національно свідомий Українець не може бути єпископом, хочби й був найпримірнішим християнином. І дійсним еретиком в сім случаю показався екзарх Михайло, згідно його зверхник, патріарх Тихон.

Що лишалося тоді Українцям зробити? Одно з двох: покоритися московським еретикам, схилити перед ними покірно голови і даліше двигати на собі ярмо московської церкви, або пошукати в церковній традиції, як моглиб бути в сім случаю поради собі первісні християне. І Українці зробили послідне. Вони пішли за приміром александрійської та вірменської церкви, вони пішли за приміром з апостольських часів, вони рукоположили митрополита Василя Липківського в той самий спосіб, як колись в Антиохії рукоположено св. Павла на апостола. Що було до-

бре і вистарчаюче для св. Павла, те певно є добре і вистарчаюче для голови української православної церкви.

Не краще, чим в московській, стоїть справа і в римській, католицькій церкві. Галицькі Українці не переживали доси революції на церковнім полі і тому їм здається, що в їх уніяцькій церкві хоч і діються деякі не конче милі річі, то з рукоположенням їх єпископів все гаразд. Вони вважають, що се є зовсім нормальна річ, що в Станіславові єпископом є Григорій Хомишин, в Перемишлі Йосафат Коциловський, а у Львові граф Андрій Шептицький. Однакож хто їх там поклав і чому? Український народ, який вони мають провадити, ані навіть українське духовенство, не мало нічого спільного з їх назначенням. Можна безпечно сказати, що якби український народ мав був щось до говорення при обсаджуванні катедр єпископських в Станіславові та Перемишлі і митрополитом у Львові, то ані Хомишин і Коциловський не булиб єпископами, ані Шептицький не бувби митрополитом. І Шептицького і Коциловського і Хомишина, а в деякій мірі навіть єпископа Будку і Ортинського поставив на їх становища старий віденський грішник і розпустник, цесар Франц Йосиф, згідно його міністер віроісповідань, а благословив римський папа. Український народ стояв при тім увесь час збоку. Про те, чи вони мають бути єпископами, рішало не їх примірне життя ні їх надзвичайні здібности, тільки вплив галицької польської шляхти (в кількох випадках вплив княгині Сапїжини) і найзвичайніші політичні обрахунки. Іншими словами Божа ласка мала зійти на них через те, що се виходило на рахунок деяким польським шляхтичам і австрійському цесареві.

Минулося. Галицькі Українці виховувалися в тій вірі, що їх інтереси мали йти в парі з інтересами Габсбургів, хочби інтереси Габсбургів враз з тим йшли в парі й з інтересами галицьких польських шляхтичів. Через те їх моголо не разити те, що ласка Божа нібито переходила на українських єпископів з волі і після рішення Габсбургів. Але що буде тепер, коли Галичина перейшла під володіння Польщі? Що буде, як котрий з „українських” єпископів умре? Хто буде тоді назначувати наслідника? Польський уряд! Той самий уряд, що заклявся український народ і його церкву (якаб вона не була) знищити! Яких людей він буде назначувати на становища українських єпископів, можемо дуже добре зміркувати з того, яких людей він назначує на становища православних єпископів, — перебравши московську церковну машину на Волині і Холмищині в свої руки. А уніяцьку церковну машину вони мають в своїх руках ще більше, чим московську православну. Адже Польща належить нині до найсильніших католицьких держав в світі. Польща має з Римом як найблизші взаємини. Папа римський не дармо був представником Ватикану у Варшаві, поки вибрано його на папу. Слідуючі греко-католицькі єпископи в Станіславові, Перемишлі і Львові так само певно мають бути польськими манекінами, як два а два є чотири. Деякі українські католики тепер дуже бундючно ставляться проти хруня о. Львова, але побачимо, чи ще вони не будуть перед ним поклонів бити, коли він з польської ласки стане слідуочим „українським князем церкви”.

Отсе вам „канонічно поставлені” єпископи. В Австрії Святий Дух мав вибирати єпископів руками безбожного цесаря та через підшепти княгині Сапїжини, в Росії руками безбожного царя, опанованого обманцем і лицеміром Распутіном! Такі люди рішали про те, хто мав бути наглядателем церкви, сторожем правильної науки Ісуса Христа! Про особу єпископа рішали не раз не тільки люди грішні, люди, котрих руки були обгарені кровю невинно замучених правдивих проповідників слова Божого (гл. історія відносин російських царів до православної церкви, також історія відносин між візантійськими імператорами а православною церквою, і з другого боку історія римо-католицької церкви в середніх віках), але й люди зовсім невірні, явні еретики, проститутки і іновірці (пр. Турки). Взагаліж від коли християнство стало лануючою релігією в ріжних краях світа, рукоположень доконувано систематично, не беручи на увагу потреби береження чистоти Христової науки, тільки маючи на увазі політичні цілі і рахунки. І чиж не гріх говорити, що ласка Божа спочиває тільки на тих єпископах, на котрих ставили свої руки прислужники ріжних царів та цесарів, які в додатку й самі бували не раз крайніми грішниками і безбожниками, провадиши злочинне, неморальне, розпустне життя, допускалися симонії, а навіть душегубств? Виходило, що злодії взяли Бога в якусь неволю і заставляють його уділяти, або здержувати свою святу ласку після їх грішного повеління. Чи можна в таке повірити?

Ні, браття. Господь Бог не дитина, щоби давав себе лиходіям провадити за руку, чи доброю дорогою, чи й в болото. Господь Бог тільки над міру милосердний, що не зараз карає тих, які надуживають імя Його. За те нам